

Vooruit Verdedigen

Handreiking voor de jeugdagent op school

Amsterdam, 30 januari 2005

Marije van Barlingen
Carolien van den Handel

Inhoudsopgave

Over deze handreiking	3
Veilige school: een collectieve verantwoordelijkheid	4
Veiligheid op school	4
Doelstelling jeugdagent op school	5
Vooruit verdedigen: de jeugdagent op school	6
Taken van de jeugdagent op school	6
Activiteiten en werkwijze van de jeugdagent	8
Opsporing en handhaving	8
Preventie	10
Probleemsignalering, advisering en doorverwijzing	11
Inzet buiten de school	11
De jeugdagent binnen het korps	13
Positionering van de jeugdagent	13
Benodigde middelen	14
Sturen op prestaties	14
Werken aan samenwerking	16
Taakverdeling met de school	16
Bijlage	

Over deze handreiking

In het kader van het project Politie op School is in de regio Haaglanden een aantal jaar geleden het schooladoptieproject gestart. In dit project werd één klas 'geadopteerd' door een functionaris van de politie die op school lessen voor de betreffende klas verzorgde.

In de loop van de tijd werd duidelijk dat binnen deze aanpak – mits steeds dezelfde functionaris aanwezig was – informatie naar boven kwam die van zeer veel nut kon zijn voor het vroeg ingrijpen bij kinderen en jongeren die dreigden af te glijden naar de criminaliteit. De opzet van het schooladoptieproject miste echter een strafrechtelijk pijlpunt.

Daarom werd in 2000 een projectplan opgesteld waarin een voorstel werd gedaan voor het vrijmaken van twee jeugdagenten op school – agenten die door aanwezigheid en werkzaamheden op school zorgden voor preventie in de breedste zin van het woord en die direct reageerden op strafbaar gedrag van scholieren, middels een gericht 'lik-opstuk' beleid. Een concept dat past in de brede aanpak van jeugdcriminaliteit zoals zowel de politie Haaglanden als de gemeente Den Haag voorstaat. In het schooljaar 2000/2001 startten Wouter van de Kraan en Martin Boom als jeugdagent in het project "Wijk-agent in en rond de school".

De winst na 4 jaar pionierswerk is een expertise op het gebied van de jeugd tussen de 12 en de 18 jaar en een brede inzetbaarheid op basis van kennen en gekend worden. Door het vroegtijdig herkennen van normvervagend en crimineel gedrag bij de jeugd op school wordt het bovendien mogelijk gemaakt snelle interventies te doen. De ervaringen geven zoveel zicht op succes, dat besloten is deze breder in te zetten in regio Haaglanden.

In dat kader heeft de korpsdirectie van politie Haaglanden de opdracht gegeven om deze handreiking samen te stellen voor de jeugdagent op school, om zo tot een uniforme werkwijze te komen binnen de politie Haaglanden en middelbare scholen uit de regio. De handreiking is overigens ook uitstekend bruikbaar voor korpsen uit andere regio's.

De handreiking is primair gebaseerd op de ervaringen van Martin Boom en Wouter van der Kraan. Zij hebben hun bevindingen neergelegd in een document dat de basis voor deze handreiking heeft gevormd. Bij de verdere uitwerking zijn ook de ervaringen van de jeugdagenten en de medewerker Jeugdrecherche uit Zoetermeer betrokken: Angelique Verhoeff, Nico Demkes en Marco Prince.

Het Convenant 'De Veilige School' dat in de Bijlage is opgenomen is met toestemming van de gemeente Zwolle als voorbeeld toegevoegd.

Aan de begeleidingsgroep voor dit project namen deel: Daan Driessen, bureauchef Den Haag Zuid-West, Lia Knoet-Vreken, chef bureau Jeugdzaken, Mirjam Parre, gedragsdeskundige bureau Jeugdzaken, Kees Verzaal, bureauchef Zoetermeer, en van de Staf Korpsdirectie Peter Versteegh, die de voorzittersrol vervulde.

Veilige school: een collectieve verantwoordelijkheid

Al sinds langere tijd wordt de aanpak van jeugdcriminaliteit binnen de politie Haaglanden en binnen de gemeente Den Haag vormgegeven in een brede ketenaanpak. Elk van de ketenpartners heeft daarin een eigen specifieke doelstelling, taakopvatting en verantwoordelijkheid. Voor de politie zijn dat opsporing & handhaving (repressie), preventie en vroegsignalering & doorverwijzing.

Opsporing & handhaving vormt de kern van de politieke jeugdtaak. Delictgedrag kan in het bijzonder signalerend zijn voor achterliggende problematiek. Vroegtijdig, snel en consequent reageren is daarbij dan ook essentieel.

Preventief is de politie actief aanwezig op plaatsen waar jeugd zich manifesteert, signaleert zij wat er zich rond de jeugd afspeelt en levert zij een bijdrage aan de publieke veiligheid door ongewenst gedrag te voorkomen. De politie attendeert ketenpartners op de problematiek: het is de informatiepositie in de eerste lijn die de politie haar taak van signaleren en doorverwijzen geeft.

De taak van *vroegsignalering en doorverwijzing* komt voort uit het feit dat de politie in uiteenlopende situaties geconfronteerd wordt met jongeren bij wie sprake is van (vermoedelijke) problemen in de opvoeding en/of het opgroeien. Hoewel niet strafrechtelijk, heeft de politie hierin wel de taak om toe te leiden naar de jeugdhulpverlening.

Veiligheid op school¹

Een veilige school in de meest brede zin van het woord is een school waar leerlingen en leerkrachten veilig zijn en zich veilig voelen. Daar vallen veel aspecten onder: ruimtelijk, institutioneel, sociaal, onderwijskundig en crimineel. Veiligheid op school is bovendien een facet van het maatschappelijk functioneren en is daarmee een zaak die iedereen aangaat en waar iedereen verantwoordelijkheid voor draagt: de veilige school is een collectieve verantwoordelijkheid.

Binnen die collectieve verantwoordelijkheid zijn scholen in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor de veiligheid op school en berust de regie over de veiligheid op en rond de school bij de gemeente. De politie heeft daarin een adviserende en ondersteunende rol en zij is verantwoordelijk voor activiteiten op en rond de school die voortvloeien uit de politieke jeugdtaak: preventie, vroegsignalering & doorverwijzing en repressie.

Noot 1 Uit: 'Politie en Schoolveiligheid: visiedocument', opgesteld door Regioplan beleidsonderzoek, in opdracht van het Landelijk Platform Jeugd, 2004.

Doelstelling jeugdagent op school

In de regio Haaglanden wordt de bijdrage van de politie aan de veiligheid in en om scholen in eerste instantie geleverd door *de jeugdagent op school*. Deze jeugdagenten staan voor geconcentreerde, gebiedsgebonden politiezorg.

De school kan immers beschouwd worden als een betekenisvolle vindplaats van jongeren. De jeugdagent is regelmatig – minimaal een maal per week - in uniform aanwezig op de scholen en is makkelijk herkenbaar en aanspreekbaar voor leerlingen en leerkrachten. Door de regelmatige aanwezigheid en de uitvoering van preventieve en repressieve activiteiten op de scholen wordt een bijdrage geleverd aan het verhogen van het gevoel van veiligheid in en rond de scholen en wordt strafbaar gedrag van jongeren in en rond de school teruggedrongen.

Het mes snijdt daarbij aan twee kanten: de politie levert een belangrijke bijdrage aan de veiligheid in en om de school, maar de school fungeert ook als vindplaats en informatiebron voor de politie. Door een strategische positie in te nemen op de scholen is er meer zicht op de jongeren in de regio en kunnen signalen rond jeugd(groepen) vroeg worden opgepikt en aangepakt.

De activiteiten van de politie op het gebied van schoolveiligheid hebben tot doel *een bijdrage te leveren* aan de veiligheid op en om scholen door het uitvoeren van repressieve, preventieve en signalerende & doorverwijzende taken.

Vooruit verdedigen: de jeugdagent op school

Taken van de jeugdagent op school

De jeugdagent op school werkt fulltime met en op de scholen in zijn werkgebied². Hij draagt op de school zorg voor opsporing en handhaving (repressie), preventie, vroegsignalering en advisering van de school omtrent veiligheid en veiligheidsbeleid. Bovendien bouwt de jeugdagent met deze activiteiten contacten op met de jeugd waardoor hij ook buiten de school een belangrijke rol kan vervullen in situaties waarbij scholieren betrokken zijn. Daarbij gaat het dan met name om het 'kennen en gekend worden'.

Opsporing en handhaving

Een school is een complexe gemeenschap en de duidelijke en consequente afhandeling van een overtreding van de wet draagt bij aan het bevorderen van de veiligheid binnen een school. Door de aanwezigheid van de jeugdagent op school worden grenzen duidelijker gesteld en wordt er minder tolerant gereageerd op zaken waarbij geweld wordt aangewend. Bij feitelijk geweld wordt altijd ingegrepen. In situaties die in geweld dreigen uit te lopen kan escalatie vaak voorkomen worden door snel te interveniëren. Regelmatige gesprekken met jongeren die behoren bij de groep 'doorstromers' worden daarbij ook beschouwd als interventies. Overigens geldt voor doorstromers van de toplist, dat een plan van aanpak wordt gemaakt voor pro-actieve benadering. Deze doorstromers hebben een adoptant. Dit zal doorgaans niet de jeugdagent zijn. De gesprekken met de doorstromers dienen binnen het plan van aanpak te passen.

Preventie

Preventief komt de rol van de jeugdagent tot uiting in de nadrukkelijke aanwezigheid op school. De jeugdagent is immers een *zichtbare*, geüniformeerde en wapendragende functionaris.

En meer direct preventief: hij benadert jeugdigen actief als bekend is (bij de school of op basis van eigen ervaring) dat individuele jongeren meer gevoelig zijn voor negatieve groepsdruk en affiniteit hebben met criminaliteit. Met dergelijke risicojongeren heeft de schoolagent een wat intensiever contact dan met andere kinderen.

Daarnaast kan de jeugdagent op school als gastdocent fungeren. De lessen die de jeugdagent verzorgt zijn uitdrukkelijk gerelateerd aan delicten en/of wetten en worden aan iedere brugklas gegeven. Ook kunnen in het eerste jaar – op verzoek van de school – gastlessen worden gegeven aan bijvoorbeeld de tweede klassen. In beide gevallen – zo is afgesproken – wordt gebruik gemaakt van het speciaal hiervoor ontwikkelde lespakket. Met deze lessen worden alle jongste leerlingen van de school geïnformeerd én leren zij de jeugdagent kennen en *vice versa*. Na enkele jaren dergelijke voorlich-

Noot 2 Uiteraard gaat het hier om zowel mannelijke als vrouwelijke agenten. Omwille van de leesbaarheid wordt in de tekst echter uitgegaan van de mannelijke vorm.

ting te geven in de brugklassen kennen alle leerlingen van de school de jeugdagent en de jeugdagent kent alle leerlingen.

Signalering, advisering en doorverwijzing

Vroegtijdige signalering en aanpak van problemen van individuele jongeren vloeit voort uit de bovenstaande taken van de jeugdagent. Hulpverlening is een taak van de jeugdhulpverlening. Voor de politie dient er een aanspreekpunt te zijn in de school waar signalen voor benodigde hulp kunnen worden neergelegd. De school is verantwoordelijk voor het inschakelen van hulpverlening.

Het komt echter voor dat jeugdigen en/of personeelsleden de jeugdagent aanspreken met problemen. Het kan daarbij gaan om problemen thuis, zoals incest en/of mishandeling, of bijvoorbeeld problemen met drugs. De jeugdagent fungeert dan als 'doorgeefluik': hij informeert het zorgnetwerk van de school, de betreffende afdeling van de politie en/of de professionele hulpverlening.

De rol van *adviseur* komt tot uiting in de ondersteuning die de jeugdagent geeft aan de veiligheidscoördinator van de school. Hij kan adviseren bij het opstellen van het veiligheidsplan voor de school en adviseert de veiligheidscoördinator omtrent de aanpak van specifieke incidenten. Hij kan ook een advies voor het betrekken van hulpverlening geven.

De jeugdagent participeert bij voorkeur in het externe zorgteam, waarmee hij het werken aan veiligheid op school stimuleert. Op verzoek kan hij een vergadering van de leerlingenraad, de ouderraad of de medezeggenschapsraad bijwonen. Hij draagt er zorg voor dat de activiteiten van de jeugdagent publiciteit krijgen in de schoolkrant en op het internet.

Door de laagdrempeligheid, het vroegtijdig inspelen op (dreigende) incidenten en door het kennen en gekend worden voelen leerlingen zich veiliger en levert de jeugdagent een substantiële bijdrage aan de veiligheid in en rond de school. Door de aanwezigheid en het gerichte optreden kan een incident of de escalatie daarvan vaak worden voorkomen. Een kwestie van vooruit verdedigen.

Activiteiten en werkwijze van de jeugdagent

Opsporing en handhaving

Op het gebied van opsporing en handhaving ligt de kracht van de jeugdagent in het toepassen van het zogenaamde 'lik op stuk' beleid.

Activiteiten in dat kader zijn:

- Het reageren op meldingen van incidenten.
- Het afhandelen van voorkomende strafbare feiten.
- Het uitvoeren van interventies.

Reageren op meldingen van incidenten

Het 'gewone' verbaliseringsbeleid voor minderjarigen geldt ook op scholen. Bij zaken waarbij door de school om politieassistentie wordt verzocht, zal door de veiligheidscoördinator van de school contact dienen te worden opgenomen met de jeugdagent. Daarbij geldt dat het wenselijk is dat indien de jeugdagent niet bereikbaar is, er automatisch doorgeschakeld wordt naar de jeugdrechercheur of een teamlid van de betreffende wijk.

De procedure voor een dergelijke melding kan de jeugdagent in samenspraak met de veiligheidscoördinator vaststellen. Zo kan er simpelweg afgesproken worden dat iedereen op de school de jeugdagent kan bellen als dat gewenst is. De jeugdagent neemt deze meldingen dan op in het dagjournaal. Maar ook kan er een meer formele procedure worden gevolgd waarbij alle meldingen door de veiligheidscoördinator worden gedaan en worden vastgelegd en geregistreerd.

Welke methode het meest wenselijk is, is mede afhankelijk van de frequentie waarmee de jeugdagent op de school aanwezig is. Sommige jeugdagenten komen elke dag even langs, terwijl anderen een vaste dag in de week aanwezig zijn. Regelmatige aanwezigheid, al is het maar even, verdient echter de voorkeur.

Indien besloten wordt dat de onmiddellijke aanwezigheid van de jeugdagent niet vereist is, kunnen in de tussentijd overigens wel de schoolsancties al in werking treden. Zo kan een jongere bij een incident bijvoorbeeld geschorst worden tot de dag dat de jeugdagent aanwezig is. Op die dag handelt de jeugdagent het incident dan verder af.

Bij spoedeisende zaken dient altijd rechtstreeks contact op te worden genomen met de wachtcommandant of het centrale meldnummer 1-1-2.

Een voorbeeld van een formele procedure:

- 1 Inschatten van de situatie door de veiligheidscoördinator met de volgende vragen:
Wat is er gebeurd, wie zijn erbij betrokken; wanneer is het gebeurd?
Is dit gedrag of vergelijkend ander gedrag bij deze jongere eerder voorgekomen?
Wat is de ernst van het grensoverschrijdend gedrag?
- 2 Op basis daarvan wordt bepaald of de school de situatie zelfstandig afhandelt of dat ook de politie in kennis gesteld dient te worden.
Met andere woorden, is er sprake van wetsovertredend gedrag?
Dienen hulpverlenende instellingen te worden geconsulteerd?
- 3 Indien het een strafbaar feit betreft wordt dit zo spoedig mogelijk bij de jeugdagent gemeld. Daarom is het wenselijk dat de jeugdagent elke dag even bij de school langs komt. Als vanwege de ernst van het delict de komst van de jeugdagent niet kan worden afgewacht dan dient uiteraard via 1-1-2 de noodhulp te worden ingeroepen.
- 4 Sommige scholen gebruiken Veilig-op-School formulieren voor schriftelijke melding. Deze worden door veiligheidscoördinator (of ander vertrouwensfiguur) en aangever samen ingevuld. Deze formulieren worden vervolgens door de veiligheidscoördinator en de jeugdagent doorgenomen, waarna de jeugdagent er zorg voor draagt dat van het meldingsformulier een aangifte wordt gemaakt. De jeugdagent neemt dan contact op met de aangever voor de benodigde handtekening.
- 5 Indien het alleen informatie betreft, zal dit via de veiligheidscoördinator worden doorgespeeld aan de jeugdagent tijdens zijn bezoek aan de school.

** Indien de dader iemand van school is waarvan geen naam bekend is, is de constructie overigens dat de aangever bij de veiligheidscoördinator foto's bekijkt. Op basis daarvan kan de veiligheidscoördinator aangeven bij de jeugdagent dat de betreffende jongere is herkend door de aangever. Dit om juridische complicaties te voorkomen.*

Bij optreden op school zonder dat de school daar om verzocht heeft - bijvoorbeeld bij aanhoudingen - wordt door de jeugdagent contact opgenomen met de veiligheidscoördinator zodat in samenspraak een tijdstip en locatie kan worden bepaald.

Uitgangspunt is daarbij dat er door de jeugdagent zo min mogelijk wordt aangehouden op school, maar dat er op school of op het bureau op uitnodiging wordt gehoord. Het verdient dan sterke aanbeveling om ook de ouders van de betrokken partijen uit te nodigen. In de praktijk komt het erop neer dat de veiligheidscoördinator van de betrokken school deze afspraak regelt.

Afhandelen van voorkomende strafbare feiten

De meest voorkomende zaken op school hangen samen met agressie en geweld (inclusief pesten), drugs, vernieling, wapenbezit, diefstal, seksuele intimidatie. Indien sprake is van een strafbaar feit dan zijn er drie strafrechtelijke alternatieven: Halt, TRIP of terechtzitting. Halt-waardige delicten worden door de jeugdagent op school - volgens de geldende criteria - op de reguliere wijze afgehandeld.

Of TRIP-afdoening of terechtzitting aan de orde zijn, wordt bepaald door het OM, via de Politie Parket Secretaris. De jeugdagent dient contact te zoeken met de PPS.

Het uitvoeren van interventies

Door interventie van de jeugdagent kan voorkomen worden dat incidenten ontstaan of escaleren. Vaak gebeurt dit in de vorm van informele bemiddeling. Hoe zwaar de inzet van de politie is, is afhankelijk van de vraag of het om een strafrechtelijke kwestie (zonder aangifte) gaat, om een zich herhalend probleem, en of meerwaarde te verwachten valt van de inzet van de jeugdagent omdat dit door jongeren vaak als meer indringend wordt ervaren. Bij de afdoening van incidenten tussen leerlingen kan echter ook gebruik worden gemaakt van de methodiek van 'Echt Recht' waarin dader, slachtoffer en directe sociale omgeving in gesprek worden gebracht om genoegdoening en verzoening te bereiken. De politie kan in een dergelijke procedure wel ondersteunen, maar het uitvoeren van de gehele 'Echt Recht' procedure met conferenties is echter geen taak van de politie.

De aanpak van doorstromers

Een van de speerpunten van het jeugdbeleid van Politie Haaglanden is de aanpak van jeugdige doorstromers. Dit zijn jongeren met drie of meer antecedenten. In de notitie "Criminele carrières doorbreken" wordt aangegeven dat de politie de individuele doorstromer pro-actief gaat aanpakken. Dit houdt in dat de doorstromer frequent benaderd wordt voor een gesprek. In dit verband wordt aansluiting gezocht met de jeugdagent. Wanneer bekend is waar de doorstromer op school zit, kan de betreffende jeugdagent de gesprekken met de doorstromer voor een deel overnemen. Daarbij blijft de jeugdrechercheur van het wijkbureau de probleemeigenaar en koppelt de jeugdagent dus terug naar de jeugdrechercheur. De jeugdagent dient er zorg voor te dragen dat de gesprekken die hij voert, in goed overleg met de adoptant plaatsvinden en dat zij passen binnen het plan van aanpak. Zoals eerder opgemerkt is het niet verstandig wanneer de jeugdagent de adoptant van de doorstromer(s) wordt.

Preventie

In het kader van preventie zijn de zichtbare aanwezigheid van de jeugdagent en het kennen en gekend worden van groot belang. Preventie door betrokkenheid is daar een belangrijk onderdeel van. Belangrijk is dat de jeugdagent zich werkelijk interesseert voor jongeren. Jongeren voelen immers precies aan wanneer er maar met een half oor naar ze geluisterd wordt – wat een averechtse uitwerking zou (kunnen) hebben. De jeugdagent dient zichtbaar te zijn – altijd in uniform en circulerend door de school.

De jeugdagent dient zich ervan bewust te zijn dat hij een rolmodel is. Het is daarom van belang om altijd correct te handelen en correct gekleed te zijn.

Belangrijke activiteit is daarnaast het geven van voorlichting aan brugklassers. Per klas worden er door de jeugdagent 3 à 4 lessen gegeven in het mentor- of studie-uur. Eventuele gastlessen aan tweede klassen kunnen - op verzoek - worden gegeven bij Maatschappijleer.

Probleemsignalering, advisering en doorverwijzing

Veiligheid op school is in eerste instantie geen zaak van politie-inzet. Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de veiligheid op school en voor het opstellen van schoolregels en een veiligheidsplan. De jeugdagent kan hierbij wel ondersteunen door adviezen te geven over de inhoud, uitwerking en uitvoering van het plan. Ook kan de jeugdagent een rol spelen in het stimuleren van de school en alle betrokkenen om te werken aan veiligheid.

Ook hulpverlening is geen taak van de jeugdagent. Toch kan hij of zij wel een belangrijke rol spelen door vroegtijdig te signaleren. De jeugdagent fungeert dan vooral als 'doorgeefluik': via de jeugdrecherche en/of het zorgnetwerk van de school wordt de jongere doorverwezen naar professionele hulpinstanties. In dat kader neemt de jeugdagent deel aan de zorgnetwerken *van de school*. In deze zorgnetwerken worden leerlingen besproken die problemen hebben thuis of op school en/of die dreigen af te glijden naar de criminaliteit. De jeugdagent kan signalen die hij van jongeren op school ontvangt, inbrengen in dit netwerk. Ook kan hij doorverwijzen naar de vertrouwenspersoon van de school of het schoolmaatschappelijk werk. Daartoe dient wél een privacyreglement opgesteld te worden. De jeugdagent moet er op kunnen rekenen dat er wat met zijn signalen gebeurt.

Naast de schoolzorgnetwerken bestaan er ook zorgnetwerken op wijk en regioniveau. Aan deze (zorg)netwerken wordt door wijkagenten en/of jeugdrechercheurs deelgenomen.

Inzet buiten de school

Het kennen en gekend is een grote bron van informatie voor de politie Haaglanden. Om deze kennis in winst te kunnen omzetten, dient de jeugdagent ook buiten de school ingezet te kunnen worden. Te denken valt hierbij aan evenementen zoals de kermis, Parkpop, Milan en Koninginnenach, maar ook aan bijvoorbeeld overlastgevende hangplekken van jongeren en hotspots.

Criterion voor de inzet van de jeugdagent is de te verwachten aanwezigheid van (overlastgevende) jeugd.

Door de gedegen kennis van de jeugd in het algemeen en de leerlingen van de scholen in het bijzonder is de jeugdagent in staat een groot aantal jeugdigen uit de anonimiteit te halen. Ook kan hij of zij als liaison fungeren bij wrijvingen tussen jeugd en politie: de jeugdagent is immers over het algemeen een door de jeugd gerespecteerd politiefunctionaris.

De inzet van de jeugdagent kan aangevraagd worden door de bureauchef van het wijkbureau waar het evenement gehouden wordt aan de bureauchef van het bureau waar de jeugdagent werkzaam is. De wenselijkheid van deze inzet kan ook vanuit BP 1, in direct overleg met jeugdagenten en jeugdrechercheur worden bepaald. In principe heeft elke jeugdagent één dag in de week beschikbaar voor dergelijke inzet.

Op deze manier ontstaat een uitwisseling van ervaring en kennis waar alle bureauchefs profijt van hebben.

De jeugdagent kan bijvoorbeeld assisteren bij thuiswedstrijden van ADO Den Haag. Deze worden doorgaans door veel jeugdigen bezocht. Een aantal van deze jeugdigen heeft geen kaartje en komt het stadion niet in. Uit ervaring weten we dat deze groep zich in de directe omgeving van het stadion ophoudt om zodoende de sfeer te proeven van binnen het stadion. Ook proberen zij via een opening in de zijkant (naast de Zuid-tribune) een glimp op te vangen van de wedstrijd. Via deze tribune heeft men onbelemmerd zicht op de Noord-tribune. Op deze tribune staat de harde kern van ADO supporters. De sfeer die op deze tribune heerst slaat gemakkelijk over op de jeugd. De jeugdigen die niet in het stadion zijn, zijn vaak de eersten die de confrontatie zoeken met supporters van de bezoekende partij. Het gaat hier dus niet om fans die de wedstrijd bezocht hebben, maar om rondhangende jeugd. De kennis van de jeugdagent maakt hem of haar een zeer effectief middel om in te zetten bij deze groepen. Zo kunnen bijvoorbeeld een aantal jeugdagenten in uniform samenwerken met het supportersdetachement, onder leiding van de voetbalinspecteurs. De werking van het supportersdetachement is gebaseerd op dezelfde principes als die van de jeugdagent. Integratie in het supportersdetachement zou dan ook goed kunnen verlopen, waarbij de werkzaamheden van de jeugdagent buiten het stadion zouden liggen.

De jeugdagent binnen het korps

Positionering van de jeugdagent

De jeugdagent is naar aard van de werkzaamheden en de taakstelling het meest verwant aan de reguliere wijkagent. Voor de uitvoering van de werkzaamheden ligt het dan ook voor de hand om de jeugdagent te positioneren op het wijkbureau onder de verantwoordelijkheid van de wijkteamchef. De jeugdagent neemt dan in principe geen deel aan de noodhulp, maar is wél oproepbaar bij incidenten waar jongeren van de scholen bij betrokken zijn.

Daarbij moet aangetekend worden dat de inzet van de jeugdagent niet volledig gebiedsgebonden is. Een jongere woont immers niet altijd in de wijk waar hij of zij op school zit en brengt vrije tijd wellicht ook weer in andere wijken door. Met instemming van de wijkteamchef en/of bureauchef kan de jeugdagent dan ook ingezet worden op andere plekken dan de school. In dat kader is het ook wenselijk dat de jeugdagenten uit de gehele regio structureel overleg met elkaar voeren.

Er bestaat uiteraard een belangrijke, functionele relatie tussen het regionale bureau Jeugdzaken en de lokale jeugdagenten op school aan de wijkbureaus. Er dient daarom goed te worden vastgelegd hoe de samenwerking tussen het bureau Jeugdzaken en de jeugdagenten vorm krijgt. Daarbij geldt dat het - vanuit praktisch oogpunt - wenselijk is dat de jeugdagent en jeugd-rechercheur aan de wijkbureaus zo mogelijk fysiek bij elkaar geplaatst worden.

Samenwerking met jeugdzaken

In het algemeen dient de afhandeling van een strafbaar feit snel te gebeuren. Niet alleen vanwege het grote aantal strafbare feiten, maar ook vanwege eventuele noodzakelijke vervolgacties van andere betrokkenen, zoals Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming. Het werkveld van de jeugdagent vereist echter een hoge mate van aanwezigheid en zichtbaarheid op school. Hierdoor kan het snel administratief afhandelen van een strafbaar feit in de knel komen.

In principe wordt het horen van jongeren en afhandelen van voorkomende zaken op school dan ook overgedragen aan de jeugdrecherche, waarbij de jeugdagent, in overleg, eventueel de aangifte en getuigenverklaringen levert. De jeugdagent is, indien gewenst aanwezig bij de aanhouding. Voordeel daarvan is dat de jeugdagent minder tijd kwijt is met administratieve handelingen. Bovendien is alle kennis voor het afhandelen van jeugdzaken en/of het doorverwijzen van jongeren naar hulpverlening aanwezig bij de jeugdrecherche. Uiteindelijk ligt de beslissing hierover niet bij de jeugdagent zelf, maar bij zijn leidinggevende.

Die samenwerking houdt automatisch ook in dat de jeugdrecherche te allen tijde een beroep kan doen op de jeugdagent in verband met strafrechtelijk onderzoek.

De uiteindelijke taakverdeling tussen de jeugdagent en de jeugdrechercheur wordt op bureau-niveau vastgesteld. Uitgangspunt is dat de jeugdagent zoveel als mogelijk op school aanwezig is. In voorkomende gevallen kan echter worden afgesproken dat de jeugdagent eenvoudige (6 uurs) zaken toch helemaal zélf afhandelt. Het kan namelijk vanuit het oogpunt van schoolveiligheid goed zijn als juist de jeugdagent een jongere aanpakt. Ook kan het zelf afhandelen een band creëren tussen jongere en de jeugdagent die in een latere fase een preventieve werking kan hebben. Een andere reden om een zaak zelf af te handelen kan daarnaast liggen in prioriteiten: een gestolen portemonnee kan op een school van grote invloed zijn op de sfeer terwijl een dergelijk incident geen prioriteit heeft voor de jeugdrechercheur. Zwaardere zaken worden overgedragen aan de jeugdrechercheur. Voor welke taakverdeling precies wordt gekozen is de bureauchef en de chef/coördinator jeugdzaken verantwoordelijk.

Benodigde middelen

De jeugdagent dient zichtbaar en bereikbaar te zijn en zich makkelijk snel te kunnen bewegen tussen de scholen in zijn wijk. Er kunnen zich immers situaties voordoen bij andere scholen of op hotspots in de wijk waar ingrijpen van de jeugdagent gewenst is. Op hotspots gaat het dan voornamelijk om geweldssituaties of incidenten die door de bekendheid met de betrokken scholieren snel ingedamd kunnen worden.

Traditioneel gezien wordt zichtbaarheid het beste bereikt door het dragen van het uniform. Het dienstwapen is daarbij onderdeel van de standaard uitrusting van de politiefunctionaris. Daarnaast is een mobiele telefoon voor de jeugdagent van essentieel belang. In het samenwerkingsverband met de scholen blijkt namelijk dat er vele malen per week een beroep op de bereikbaarheid van de jeugdagent gedaan wordt.

Sturen op prestaties

Hoewel de doelstelling en de verantwoordelijkheid van de jeugdagent in de hele regio dezelfde dient te zijn, is de precieze invulling van de taken toch mede afhankelijk van de afspraken die de jeugdagent met de afzonderlijke scholen zal maken. Wellicht zal daarin op termijn meer eenduidigheid ontstaan, bijvoorbeeld doordat de functie van jeugdagent een eigen formele taakomschrijving krijgt. Maar ook dan zullen verschillen in invulling tussen scholen en wijkteams blijven bestaan. Flexibiliteit lijkt op dit moment ook nog een voorwaarde voor voortgaand succes.

Voor de jeugdagenten gelden uiteraard de 'normale' prestatie-indicatoren van de eigen politie-organisatie. Sturen op deze prestaties is uiteraard een zaak van de politie zelf. Daarenboven kunnen wellicht in het kader van het samenwerkingverband met de school eveneens enkele specifieke prestatieafspraken worden gemaakt. Met de school kunnen dan - als tegenprestatie - ook dergelijke prestatieafspraken worden gerealiseerd. De volgende items lijken voor de jeugdagent op school relevant:

- het aantal aanwezigheidsuren
- het aantal spreekuren
- het aantal gastlessen
- % deelname zorgteamoverleg van de school

De prestaties van de school kunnen dan een voorwaarde zijn voor de (extra) inzet van de politie. De school blijft immers altijd de primair verantwoordelijke voor de veiligheid. Schoolprestaties kunnen zijn dat de school een veiligheidsbeleid heeft, een veiligheidscoördinator aanstelt, een goed schoolreglement heeft, incidenten registreert en over een veiligheidsplan beschikt (en dit uitvoert). Bij voorkeur sluiten school en politie (en andere betrokkenen) een convenant. Hierin staan doelstellingen, inzet, taken en verantwoordelijkheden van alle partijen helder benoemd. In dit convenant worden ook de afgesproken prestaties van school en jeugdagent (en anderen) verwoord.

In de bijlage is het convenant 'De Veilig School' uit Zwolle toegevoegd. Dit convenant kan als voorbeeld dienen voor een dergelijk convenant in regio Haaglanden. In eerste instantie zal wellicht voor elke school een apart convenant worden opgesteld. Op termijn kan worden overwogen tot een regionaal overkoepelend convenant met alle betrokken partijen te komen. Binnen Zoetermeer is overleg gaande om een stedelijk convenant vast te leggen naar het Zwolse model, waarin alle scholen zullen participeren, alsmede politie en OM.

Omdat de jeugdagent op school maatwerk levert en afspraken afhankelijk zijn van de mate waarin een school kan en wil samenwerken, is het niet wenselijk om de aanpak in dit stadium op stedelijk niveau vast te leggen. Wel kan er op stedelijk niveau een raamwerk worden neergezet waarbinnen per school afspraken kunnen worden gemaakt.

Werken aan samenwerking

Veiligheid op school is de verantwoordelijkheid van de school. De politie heeft daarbij een ondersteunende rol als het gaat om opsporing en handhaving, preventie door 'kennen en gekend worden', vroegsignalering en deskundige advisering. Samenwerking en afstemming met de school zijn dan ook belangrijke randvoorwaarden voor een goede uitoefening van de functie van jeugdagent.

Taakverdeling met de school

Voordat de jeugdagent aan de slag kan, zal een keuze moeten worden gemaakt voor een of meerdere scholen in de wijk én zullen deze scholen benaderd worden.

Hoewel het initiatief tot samenwerking van de school uit behoort te gaan, verdient het aanbeveling als de jeugdagenten de scholen opzoeken voor een eerste verkennend gesprek. Daarin kan de problematiek op school, de behoefte van de school aan ondersteuning en de wederzijdse verantwoordelijkheden en verwachtingen worden besproken.

Zeker in de eerste periode is het aan te raden vraaggericht te werken; scholen die enthousiast op de jeugdagent reageren, zullen de weg bereiden voor bredere participatie. Indien er echter een keuze gemaakt moet worden, leg dan het accent op scholen waar inzet meer nodig is. Daarbij is het raadzaam om de optiek van de school als maatgevend te beschouwen. Belangrijkste criterium blijft dat de school zelf de samenwerking zoekt.

Daarbij dient benadrukt te worden dat een dergelijke samenwerking een win-win situatie oplevert: de school heeft immers meteen de beschikking over iemand die ze bij problemen altijd kan benaderen voor overleg, advies of om een incident af te handelen. Indien een school huiverig is om een agent op dergelijke wijze binnen te laten, kan gestart worden met alleen enkele lessen en dan kan later van daaruit uitgebreid worden.

Afspraken maken

Indien de school samenwerking met de jeugdagent wil, zal een aantal afspraken moeten worden vastgelegd. De jeugdagent kan het immers niet alleen - bepaalde dingen moet de school doen. De jeugdagent moet zijn verwachtingen ten aanzien van de school uitspreken en de school de verwachtingen ten aanzien van de jeugdagent. Communicatie en vanaf het begin afspraken maken is dan ook noodzakelijk. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk dat er een schoolveiligheidsplan is of komt en dat één centraal persoon binnen de school daar verantwoordelijk voor is (of wordt gemaakt). De school dient kortom veiligheid op de agenda te hebben.

Verantwoordelijkheden

Andere belangrijke afspraken liggen op het gebied van verantwoordelijkheden. Zo is bijvoorbeeld te allen tijde het schoolbestuur verantwoordelijk voor de veiligheid binnen de school. Dit is een basisvoorwaarde voor de samenwerking. De politie heeft hier geen enkele andere rol in dan adviserend en ondersteunend. Een dergelijke afstemming van verantwoordelijkheden kan goed in een convenant worden vastgelegd.

De jeugdagent heeft wel zijn eigen autonome taak binnen de school. Hieruit vloeit voort dat de insteek altijd een bereidheid tot samenwerking moet zijn: de agent kan immers nooit eigenhandig beslissingen nemen die indruisen tegen het beleid van de school en de school heeft geen zeggenschap over de werkzaamheden van de jeugdagent.

Wel kunnen bij sterk afwijkend beleid (nieuwe) voorwaarden worden gesteld door de jeugdagent. Als bijvoorbeeld het beleid is om nooit de politie in te schakelen, zal dit beleid automatisch veranderen bij het opzetten van de samenwerking. Het is dan ook zaak om voorafgaande aan de samenwerking de verantwoordelijkheden en het beleid goed af te kaderen.

De definitieve afspraken over de inzet van de jeugdagent worden bepaald door het MT van het wijkbureau.

Randvoorwaarden

Voordat de samenwerking tussen jeugdagent en school concreet van start kan gaan, dienen een aantal zaken geregeld te zijn. Er zijn enkele criteria te noemen op basis waarvan de politie via de jeugdagent met de school wil samenwerken.

Zo dient er op school een *veiligheidsplan* te zijn en dient er een *veiligheidscoördinator* te zijn aangesteld. De jeugdagent kan overigens adviseren bij het opstellen van het schoolveiligheidsplan én hij of zij kan deel uitmaken van het schoolveiligheidsplan. De veiligheidscoördinator is de contactpersoon tussen de school en de jeugdagent.

Voor het opzetten van veiligheidsbeleid op school is door Halt Haaglanden het instrument 'Focus op Veiligheid' ontwikkeld. Dit instrument is voor alle scholen in regio Haaglanden beschikbaar.

Registratie van incidenten door de scholen is binnen een afgesproken termijn een randvoorwaarde. Een van de belangrijkste instrumenten om schoolbeleid vast te stellen is immers een overzicht van de meest voorkomende incidenten.

Dit registratiesysteem wordt gevoed met incidenten en de meldingen die worden gedaan door medewerkers en leerlingen. In het systeem zou op z'n minst dienen te worden bijgehouden: data, soort incident, betrokkenen, wat er gebeurd is en hoe het is afgehandeld. Een dergelijk registratiesysteem wordt overigens momenteel (nog) niet gebruikt op Haagse scholen.

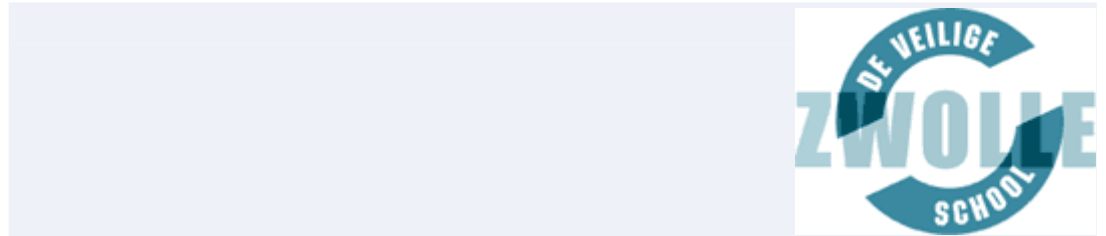
Derde voorwaarde voor het goed functioneren van de jeugdagent is dat de school een *schoolreglement* heeft waarin in ieder geval is opgenomen welke regels er gelden ten aanzien van roken, alcohol, cannabis en overige drugs, welke regels er gelden ten aanzien van agressie en geweld, welke regels gelden ten aanzien van wapens en welke regels er gelden ten aanzien van vuurwerk. Daarbij dient de school een sanctiestructuur te hebben en toe te passen. Onderdeel daarvan is bovendien dat de school een vertrouwenspersoon, een contactpersoon en een klachtenprocedure heeft voor zaken als seksuele intimidatie.

Hoewel het hebben van een schoolreglement een randvoorwaarde is, is het geenszins de taak van de jeugdagent om deze regels te handhaven. Wel kan van de jeugdagent verwacht worden dat hij docenten en toezichthouders wijst op hun verantwoordelijkheden.

Tenslotte heeft de school ook een taak in het voorlichten van jongeren en hun ouders. Er dient gecommuniceerd te worden dat de jeugdagent er is en wat zijn taken zijn. Dit is met name belangrijk omdat jongeren per definitie wel regels overtreden. Dat zij nu in plaats van alleen pedagogisch ook strafrechtelijk kunnen worden aangepakt, moet dan ook duidelijk zijn. Dit zou bijvoorbeeld in de schoolgids opgenomen kunnen worden.

Bijlage

convenant voortgezet onderwijs

Betrokken partijen:

- [Scholen in de gemeente Zwolle \(VO en SVO\)](#)
- [Regio Politie IJsselland](#)
- [Openbaar Ministerie](#)
- [Gemeente Zwolle](#)

De betrokken partijen hebben een gezamenlijk belang bij het in stand houden en creëren van een veilig schoolklimaat.

Door ondertekening van het convenant maken de partijen kenbaar dat zij herkenbaar en uniform veiligheidsbeleid voeren op de Zwolse scholen. Dit houdt in dat de scholen hun interne regelgeving en sanctiebeleid zullen baseren op het Handelingsprotocol "De Veilige School" en daarbij zoveel mogelijk worden ondersteund door de andere partijen. Door ondertekening hebben betrokken partijen de inspanningsverplichting en de intentie om het convenant naar vermogen uit te voeren. De uitvoering van het convenant en het Handelingsprotocol zal jaarlijks worden geëvalueerd in de werkgroep De Veilige School Zwolle.

Scholen in de gemeente Zwolle (VO en SVO)

- De schoolbesturen van de scholen in Zwolle voor voortgezet en speciaal voortgezet onderwijs zullen vanaf school jaar 2000/2001 zorgen voor ontwikkeling, vaststelling en actualisering van hun veiligheidsbeleid binnen de school. Zij spannen zich ervoor in dat de daaruit voortvloeiende activiteiten worden uitgevoerd;
- Dragen de verantwoordelijkheid voor de implementatie van het Handelingsprotocol binnen de schoolorganisatie.

Zij doen dit door:

- Het veiligheidsplan op te nemen in hun schoolwerkplan.
- Per vestiging een persoon aan te wijzen die optreedt als contactpersoon voor de uitvoering van dit convenant. Deze is ook de contactpersoon vanuit de school richting, politie en de leden van het preventieteam van de school.

- De verantwoording te dragen voor de implementatie van het Handelingsprotocol De Veilige School Zwolle binnen de schoolorganisatie. Alle medewerkers zijn op de hoogte van het protocol en handelen er naar.
- Er voor te zorgen dat ouders en leerlingen op de hoogte zijn van de afspraken die voortvloeien uit de uitvoering van het Handelingsprotocol. Dit door opname van relevante zaken in de schoolgids.
- Het Handelingsprotocol te bespreken in de daarvoor geëigende lessen of anderszins.
- Er voor te zorgen dat in het leerlingvolgsysteem ruimte wordt opgenomen voor opmerkingen over het overtreden van regels door de leerling en de genomen maatregelen van de school binnen het kader van het Handelingsprotocol.
- Melden van ernstig strafbare feiten (zoals beschreven in het Handelingsprotocol) bij de contactfunctionaris van de politie. In andere gevallen dan ernstig strafbare feiten stelt de school de contactfunctionaris bij de politie zo nodig op de hoogte.
- Zich in te spannen om te voorkomen dat leerlingen van school verwijderd worden. De leerplichtambtenaar zal in een zo vroeg mogelijk stadium worden ingeschakeld.

De Politie:

- Stelt per school(locatie) een contactfunctionaris aan. Deze persoon (jeugdagent) is het aanspreekpunt voor de school bij de politie. De jeugdagent houdt ook een preventief contact met de school. Hij/zij kan indien noodzakelijk deelnemen aan het preventieteam van de school.
- Zorgt dat de afspraken in het Handelingsprotocol bekend zijn bij de uitvoerende teams in de wijken (via de contactfunctionaris).
- Maakt afspraken met de school over de wijze waarop men aangifte kan doen van strafbare feiten. Deze strafbare feiten worden genoemd in het Handelingsprotocol. De politie houdt de school op de hoogte van de voortgang van de zaak waarbij de school aangifte heeft gedaan.
- Spant zich in bij melding van ernstige strafbare feiten prioriteit te geven aan een zo snel mogelijke interventie en afhandeling in overleg met de schoolleiding.

Het Openbaar Ministerie:

- Kan op verzoek een bijdrage leveren aan voorlichting en advies geven over preventieve maar met name repressieve activiteiten bij vandalisme en criminaliteit.
- Zal in geval van melding van strafbare feiten en opmaken van een proces-verbaal door de politie, conform samenwerkingsafspraken met de politie op het terrein van Jeugd en binnen de zogeheten AU-procedure (aanhouden en uitreiken), ervoor zorgdragen dat strafzaken zo snel mogelijk worden afgedaan; bij de behandeling wordt rekeninggehouden met de aanpak in het kader van de Veilige school binnen de gemeente Zwolle; een en ander mede afhankelijk van de gepleegde feiten en de richtlijnen die er op het gebied van jeugdzaken zijn.

- Biedt slachtoffer/benadeelde de mogelijkheid desgevraagd bericht te ontvangen over de afloop van de zaak.

De Gemeente:

- Zorgt voor continuering van de aandacht voor de Veilige School. Dit in het kader van het Onderwijsbeleid en Veiligheidsbeleid.
- Draagt zorg voor de coördinatie van de Veilige School (de uitvoering is in handen van de GGD Regio IJssel-Vecht).
- Ziet toe op naleving van het convenant. Zij vraagt hiervoor aandacht te vragen in het Besturenoverleg Lokaal Onderwijs Zwolle (BLOZ) en de integrale overleggen over jeugd;
- Informeert de betrokken partijen over de voortgang en ontwikkelingen die betrekking hebben op het Handelingsprotocol en het convenant.
- Adviseert en ondersteunt vanuit haar Leerplicht- en RMC taken de scholen bij preventieve en curatieve aanpak van schoolverzuim en het voortijdig schoolverlaten van leerlingen zoals beschreven in het Handelingsprotocol).
- Bevordert de betrokkenheid van Halt Bureau Zwolle en omstreken om in overleg met de scholen voorlichting en advies te geven inzake veiligheid en leefbaarheid.

Het convenant De Veilige School is op 17 oktober 2000 ondertekend door

Gemeente Zwolle

Regio Politie IJsselland

Openbaar Ministerie

Besturenoverleg Lokaal
Onderwijsbeleid Zwolle

Openbaar Onderwijs Zwolle

Samenwerkingsverband V.O./S.V.O.

Stichting Orthopedagogisch
Centrum Ambelt Zwolle

Vereniging voor Gereformeerd
Onderwijs voor Oost Nederland

Agrarisch Onderwijs Centrum
De Groene Welle

Landstede

(Thomas a Kempiscollege)

Centrale directie Agnietencollege

Bron: Maatschappelijke Ontwikkeling

Datum van 26-01-2004 tot 25-01-2005